

Derleme

TÜRKİYE’DE SOSYAL HİZMET EĞİTİM/ ÖĞRETİMİNDE KALİTE GÜVENCE SİSTEMİ VE AKREDİTASYON STANDARTLARINA İLİŞKİN BİR MODEL ÇERÇEVE ÖNERİSİ

A Proposal for a Model Framework Regarding Quality Assurance System and Accreditation Standards in Social Work Education in Turkey

Talip Yiğit

Yrd. Doç. Dr., İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet
Bölümü

ÖZET

Akreditasyon, genel anlamda topluma sunulan mal ve hizmetlerin belirli mükemmeliyet standartlarında sunulduğunu güvence altına almaya yönelik bir sistemdir. Yükseköğretimde akreditasyon; bir öğretim kurumunun ya da öğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik,

etkinlik vb.) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlara ve aynı zamanda kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir süreçtir. Akreditasyon standartları ile yükseköğretimde ulaşılmak istenen temel amaç, akademik faaliyetlerin kalitesinin artırılması, şeffaflık ve denetlenebilirliğin sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. Dolayısıyla akreditasyon tek bir defaya mahsus bir işlem değildir. Aksine bağımsız akreditasyon ajansı tarafından yürütülen periyodik değerlendirme süreçlerinden oluşur. Son yıllarda ülkemizde yükseköğretim kurumlarında ve programlarında akreditasyon uygulamaları önem kazanmıştır.

Konuya sosyal hizmet eğitim/öğretimi açısından bakıldığında olumlu bir tablo ile karşılaşılmamaktadır. Türkiye’de henüz akreditasyon sürecini tamamlamış bir sosyal hizmet lisans ya da yüksek lisans programı bulunmamaktadır. Bu çalışma ile özellikle 2000’li yıllardan itibaren sayıları dramatik olarak artan sosyal hizmet programlarının akreditasyon uygulamalarına yönelik genel bilgiler içeren bir çerçeve model önerisi sunulmaktadır. Bu kapsamda çalışmada, sosyal hizmet programının akreditasyonu için gerekli temel öğeler; programın amaçları, program çıktıları, eğitim/öğretim planı, öğretim kadrosu, altyapısı, organizasyon yapısı ve karar alma süreçlerine yönelik standartlar dizisi geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Sosyal hizmet, yükseköğretim, kalite güvencesi, akreditasyon, bağımsız akreditasyon ajansı*

ABSTRACT

In general, accreditation is a system for guaranteeing that the goods and services are offered to society in certain excellence standards. Accreditation in higher education is a process that aims to demonstrate an education institution or any program implemented by an education institution have particular

performance standards (quality, efficiency, effectiveness, etc.) at national and/or international level and thus, to build trust in the presence of public for parties demanding higher education. The main purpose for accreditation standards in higher education is not only to improve quality of academic activities, but to ensure sustainability of transparency and auditability as well. Therefore, accreditation is not a one-off procedure. On the contrary, it consists of periodic evaluation processes conducted by an independent accreditation agency. In recent years, accreditation applications in higher education institutions and programs in our country have gained importance.

In terms of social work education/training, the statement is not all positive. There is not yet a bachelor's or master's program in social work education which has completed its accreditation process. In this study, a proposal for a model framework is presented including a general overview of accreditation standards of social work programs, numbers of which have been dramatically increasing since the 2000s. In this context, a set of standards have been developed regarding basic elements for the accreditation of social work programs; the objectives of the program, outcomes of the program, education / training plan, teaching staff, background, organizational structure and decision-making processes.

Keywords: *Social Work, Higher Education, Quality Assurance, Accreditation, Independent Accreditation Agency.*

GİRİŞ

Bir yükseköğretim programında kalite güvence sistemi ve akreditasyon uygulamalarının gerçekleştirebilmesi içinde yapılandırıldığı yükseköğretim kurumunun kalite güvence sistemi ile ne kadar uyumlu olduğu ile yakından ilişkilidir.

Yükseköğretimde kalite güvence sistemi, eğitim, öğretim, araştırma faaliyetleri ile idari hizmetlerinin kalitesinin kapsamlı, sistematik ve düzenli olarak değerlendirilmesi ile sürekli iyileştirme süreçlerinin benimsenmiş olduğu bir süreçtir. Bugün ülkemizde yükseköğretimin güçlendirilmesi, kalite düzeyinin yükseltilmesi ve ortak kabul görmüş standartların yükseköğretim sistemlerinde kalite güvence sisteminin kurulması yönünde önemli çalışmalar yürütülmektedir (Özer ve ark., 2011).

Yükseköğretimde kalite güvencesi doğası gereği yükseköğretimin farklı paydaşları tarafından farklı bir şekilde anlaşıl-makta veya uygulanmaktadır. Bu durum kalitenin çok boyutlu ve yoruma açık bir kavram olmasından ileri geldiği gibi (Harvey ve Green,, 1993) ayrıca yükseköğretimin karmaşık bir etkinlik olmasından da kaynaklanmaktadır. Yükseköğretim kalite güvencesinin bu temel özelliği UNESCO'nun (2004) raporunda : “*Belirli bir sistemin, kuruluşun, programın ya da disiplinin belirli standartlarıyla ilgili olduğu kadar eğitim modelinin durumsal şartları, kurumsal görev ve hedeflerle de ilgili olan çok boyutlu, çok katmanlı ve dinamik bir kavramdır. Bu yüzden kalite, şunlara bağlı olarak farklı anlamlar barındırabilir: (i) yükseköğretimdeki farklı yararlanıcı ya da paydaşların muhtelif çıkar anlayışları (öğrenci/üniversite disiplini/ iş piyasası/toplum/devletin belirlediği kalite gereklilikleri); (ii) kalitenin referansları: girdiler, süreçler, çıktılar, misyonlar, amaçlar, vb.;(iii) akademik dünyanın değerlendirmeye değer nitelik ve özellikleri; (iv) yükseköğretimin gelişimindeki tarihsel dönem*” olarak ifade edilmiştir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere akademik kaliteye ilişkin farklı tanımlamalar mevcuttur. Bu tanımlamaları,

mükemmeliyet olarak kalite, amaç için uygunluk olarak kalite, amacın uygunluğu olarak kalite ve iyileştirme olarak kalite şeklinde sınıflandırılabilir. Akreditasyon kuruluşları bunlar arasında özellikle yükseköğretim kurumlarına yönelik 'amaç için uygunluk olarak kalite' tanımını esas alır. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde Yükseköğretim Akreditasyon Kurumu kaliteyi 'amaç için uygunluk' olarak tanımlamaktadır. (CHEA, 2001). Bu çalışmada da sosyal hizmet eğitim/öğretimde kalite vurgusu bu anlamda kullanılmaktadır.

Yükseköğretim kurumlarında kalite güvencesi eğitim/öğretim, araştırma/geliştirme, yayın, etkinlik, akademik başarı, proje geliştirme, yönetsel, idari ve mali bütün süreçler ile ilişkilendirilir (ENQA, 2007, 2008). Yükseköğretimde kalite güvencesinin temel iki amacı bulunmaktadır. Bunlar; tüm süreçlere ilişkin hesap verebilirlik (accountability) ve iyileştirmeyi (improvement) içermektedir (Hamalainen ve Jakku-Sihvonen, 2000). Bununla birlikte bu süreçlerde ulusal yükseköğretim politikaları da önemli bir yer tutar. Ulusal düzeyde yükseköğretim politikası hem ulusal denetimde hangi kalite güvence prosedürlerine ağırlık verileceğinin belirlenmesi hem de yükseköğretim kurumlarının buna göre iç kalite güvence sistemlerini nasıl oluşturmaları gerektiğinin belirlenmesinde önemli bir işlev görmektedir (Özer, 2010).

Bu çalışmada bu aşamaya kadar yükseköğretimde kalite güvencesinin net bir tanımı olmadığından ancak temel bileşenler çerçevesinden tanımlanabileceği üzerinde durulmuştur. Ancak dünyada yaygın bir biçimde yükseköğretimde kalite güvencesinin nasıl ölçülebileceğine ilişkin genel bir modelin

uygulandığı görülür. Bu genel model genellikle akran değerlendirmesi (peerreview) olarak adlandırılır. Bu ayrıca dış değerlendirme olarak ta görülebilir. Dış değerlendirme genellikle bağımsız ve tarafsız akreditasyonajansları tarafından gerçekleştirilir (ENQA, 2008, s.7).

Türkiye'de Yükseköğretim'de "Kalite Güvencesi" konusu 1990'lı yılların sonunda gündeme gelmeye başlamıştır. Bunun sonucunda 2005 yılında "Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme" başlıklı bir yönetmelik YÖK tarafından yayınlamış ve Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) oluşturmuştur. Yönetmelik, yükseköğretim kurumlarında kalitenin artırılması konusunda bazı ilkeler belirlemiştir. Bu yönetmelikle birlikte üniversitelerde kalite kurulları oluşturulması zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de kalite güvence sistemi ve akreditasyon çalışmalarının üniversitelerden gelen bir talep sonucu değil, merkezi bürokratik yapının talebi sonucu gündeme geldiği anlaşılmaktadır (akt. Özer ve ark., 2011). Benzer bir durum bugün de devam etmektedir. Yükseköğretim Kurumu'nun (YÖK) çalışmaları sonucunda 23/07/2015'te "Yükseköğretim Kalite Güvence Yönetmeliği" yürürlüğe girmiş ve üniversitelerde kalite kurulları oluşturulması zorunlu hale getirilmiştir. Ülkemizde özellikle son yıllarda üniversite sayısındaki niceliksel artış nitelik ve kalite konusunu gündeme getirmiştir. Bu durum YÖK tarafından günümüzde yürütülen Kalite Güvencesi çalışmalarının temel gerekçesini oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu durum yükseköğretim programları içinde geçerlidir.

Avrupa Üniversiteleri'nde kalite güven-cesine yönelik çalışmalar her ülkenin yükseköğretim politikaları çerçevesinde farklılık gösterse de Bologna süreci içerisinde yapılan çalışmalar ve öneriler; Yükseköğretimde Avrupa Kalite Güvence Birliğinin (2005) Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvence İlke ve Standartları Raporu'nda (ESG-EuropeanStandardsandGuidelines) yayınlanmıştır. Bu raporda yayınlanmış olan ilke ve standartlar, hem ülkemiz hem de Avrupa Birliğine üye ve aday ülkeler için yükseköğretimde kalite güvence sistemi çalışmalarına rehberlik etmiştir. Yükseköğretimde kalite güvence sistemi ve akreditasyon çalışmalarına yönelik önceden belirlenmiş ortak standartlar her ülkenin ulusal bağlamındaki farklılıklar göz önünde bulundurularak geliştirilmesine olanak sağlayan bir yaklaşım içinde yürütülmektedir. Bu çalışmalar, Avrupa Yükseköğretim kurumlarında Kalite Güvencesi uygulamaları çerçevesinde zorlayıcı bir yaklaşım içermekteyken Türkiye'de bu durum yasal bir mevzuat ile yürütülerek Yükseköğretim kurumları için zorunlu hale getirilmiştir. Bu durum daha önce birçok çalışmada da belirtildiği (World Bank, 2008, Küçükcan ve Gür, 2009) üzere merkezîyetçi ve bürokratik bir anlayışın gelişmesine sebep olabilmektedir. Bu anlayışın bugün de yaygınlaşması durumunda Türkiye'deki kalite güvencesi ve akreditasyon çalışmalarının nihai hedeflerine ulaşmasında engel olarak durmaktadır.

Yükseköğretimde Akreditasyon

Akreditasyon süreci, yetkilendirilmiş bağımsız ve tarafsız bir ajans tarafından bir kuruluş ya da kişinin yeterliliğine

resmi tanınırlık verilmesi ya da belgelendirilmesi işlemi olarak tanımlanabilir. Akreditasyon sürecini tamamlamış bir hizmet, uluslararası kabul görmüş kalite yeterlilik kriterlerine uygun olduğunu ve o hizmetin sunumunun tescil edildiğini ifade eder.

Yükseköğretimde kurumsal ve programa dönük olarak akreditasyonun iki türü bulunmaktadır. Kurumsal akreditasyon sürecinde yükseköğretim kurumu; idari, mali ve akademik yönden önceden belirlenmiş standartlar çerçevesinde bağımsız bir ajans tarafından değerlendirilirken, programa dönük akreditasyon, yükseköğretimdeki bir programın kalite standartlarına uygun olduğunu ortaya koymayı amaçlayan akreditasyon türüdür. Bu süreçte ayrıca mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerin düzeyini de belirleyen kalite standartlarının çerçevesi çizilir. Bu nedenle bu tür bir akreditasyona mesleki ya da uzmanlaşmaya yönelik akreditasyon (professional/specializedaccreditation) adı da verilir.

Akreditasyon, bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik) sahip olduğunu ortaya koymayı amaçlayan ve böylece yükseköğretime talepte bulunanlar ve aynı zamanda kamuoyu nezdinde güven tesis etmeye yönelik bir sistemdir. Bir başka ifadeyle, akreditasyon hem yükseköğretim kurumunun ya da programının kendi kendini dönemsel olarak değerlendirmesi (öz değerlendirme) hem de yüksek öğretim kurumunun kurum dışı bağımsız bir akreditasyon otoritesi tarafından dönemsel değerlendirmesine

imkan veren bir gönüllü kalite güvence sürecidir. Bu süreçte temel amaç, akademik kalitenin iyileştirilmesi, şeffaflık ve hesap verilebilirliği artırılmasıdır.

Bu açıklamalar çerçevesinde yükseköğretimde akreditasyonun temel özellikleri Aktan ve Güncel'in çalışmasında belirtildiği üzere (2007) şu şekilde sıralanabilir.

- Yükseköğretim kurumlarının ve/veya programlarının standartları yönünden kendi kendilerini değerlendirmelerine ve aynı zamanda yetkili akreditasyon kuruluşlarınınca dış değerlendirme yapılmasına imkan veren bir sistemdir.
- Bir yükseköğretim kurumunun ve/veya programının genel olarak güvenilirliğini ve tanınmasını sağlayan bir sistemdir.
- İlgili programın belirli mükemmeliyet standartlarına sahip olduğunu belgeleyen saygın bir sertifikanın verilmesi sürecidir.
- Bir defaya mahsus bir işlem değildir, aksine uzun dönemlidir ve periyodik iç ve dış değerlendirmelere dayanır.
- Programda kalite geliştirme dışında etik standartları yerleştirmeyi amaçlayan bir sistemdir.
- Gönüllü bir işlemdir, dışarıdan kamusal otoritelerden bu sürece dahil olunması yönünde bir baskı ya da zorlama söz konusu değildir.
- Kamusal otoritelerce belirlenen düzenlemelerin aksine bağımsız kontrol mekanizmalarının geçerli olduğu bir kendi kendine düzenleme (self-regulation) sürecidir (Aktan ve Güncel, 2007).

• Bir yükseköğretim kurumunun ya da programının belirli standartları karşılanması ve bunları tutarlı bir şekilde sürdürmesidir.

• Akredite edilmiş olan yükseköğretim kurumu ya da programı önceden tespit edilmiş mükemmeliyet standartlarını karşılayacağını veya bu beklentileri aşacağını garanti eder.

Bu özellikler aynı zamanda yükseköğretimde akreditasyon faaliyetlerinin kuruma, öğrencilere ve tüm paydaşlara yararlarını da göstermektedir. Ancak her şeyden önce yükseköğretimde akreditasyon şeffaflık ve hesap verilebilirliği sağlayan önemli bir araçtır. Bu aynı zamanda yükseköğretim programlarında belli bir kalite düzeyini de garanti eder. Çünkü akreditasyon çalışmaları hem öğrencilerin hem de kamuoyunun saydam bir şekilde bilgilendirilmesi anlamına gelir. Doğal olarak yükseköğretim akreditasyon süreci belli aşamalardan oluşur. Aşağıda bu aşamalar şu şekilde sıralanmıştır (Aktan ve Güncel, 2007).

- Yükseköğretimde akreditasyon için gerekli stratejinin ve yönergenin oluşturulması,
- Kaliteyi artıracak yaklaşımların belirlenmesi,
- Program kalitesini değerlendirmeye imkân sağlayan standartlar kümesinin oluşturulması; (Bunlar: Öğrencilere yönelik standartlar, Eğitim ve Öğretime yönelik standartlar, Program çıktıları ve değerlendirmeye yönelik standartlar, Öğretim kadrosunun kalitesine yönelik standartlar, Program Kriterleri)
- Standartları karşılamada ne kadar başarılı oldukları ile ilgili öz değerlendirme

- Yerinde değerlendirme (on site evaluation) ve dış değerlendirme (peerreview),
- İzleme,
- Mükemmeliyet yönünden statüsünün onaylanması,
- Sürekli izleme ve gözden geçirme ve
- Periyodik dönemlerde yeniden dış değerlendirme adımlarını içermektedir.

Programa dönük akreditasyon sürecinin faaliyetleri de altı temel unsurdan oluşmaktadır.

- İlgili yükseköğretim kurumunun ya da uygulanan programın kalitesini değerlendirmeye imkân sağlayacak bir standartlar kümesinin oluşturulması,
- Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimler (fakülteler, enstitüler, programlar, vb.) tarafından hazırlanan, kendi standartlarını karşılamak üzere nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne kadar başarılı oldukları ile ilgili kendi değerlendirmelerini içeren bir öz değerlendirme yapılması,
- Öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin tetkiki, kurumda bulunan bina, laboratuvar ve dersliklerin incelenmesi, derslerin gözlenmesi ve öğretim elemanları, öğrenciler, dekan, müdür, anabilim dalı başkanı ve ilgili diğer kimselerle görüşmelerin yapılması konularında eğitilmiş uzman meslektaşlardan oluşan bir ekip tarafından ziyaretlerin yapılması,
- Ziyareti gerçekleştiren ekip tarafından hazırlanan, yükseköğretim

kurumlarına bağlı birimlerin akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki ekip değerlendirmelerini ve programların akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren bir rapor hazırlanması,

- Ekibin raporunda önemli bir bilgiyi dikkate almaması ya da ziyaretin ardından ortaya önemli bir bilgi çıkması halinde, ziyaret edilen yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerin üst yöneticileri tarafından bir cevap hazırlanması ve
- Yükseköğretim kurumlarına bağlı birimlerden ve ziyareti gerçekleştiren ekipten elde edilen bulgulara dayalı olarak yetkili akreditasyon kurumunun (derneğin) verdiği karar aşamalarını kapsar (Aktan ve Güncel, 2007).

Bu aşamalardan anlaşılacağı üzere akreditasyon belirli aşamaları içermektedir. Yükseköğretim de kalite güvenesi çalışmaları ayrıca yükseköğretim kurumları için artan bürokratik iş ve işlemlerin artması demektir. Bu durum özellikle akademik ve idari çalışanlar için direnç oluşturulabilecek bir durum gibi çeşitli sorunları da beraber getirmiştir.

Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitim/ Öğretimin Genel Görünümü

Tarihsel süreç içerisinde sosyal hizmet mesleğinin profesyonel eğitimi 19. Yüzyılın sonlarında başlamasına karşın, Türkiye’de oldukça geç sayılabilecek bir tarihte (1961) başlamıştır. Türkiye’de 1957 yılında, Birleşmiş Milletler Sosyal Refah Müşavirliği’nin önderliğinde, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı başta olmak üzere ilgili

bakanlık, kamu ve özel kuruluş temsilcilerinin katılımıyla sosyal hizmetlerin bilimsel ve mesleki bir yaklaşımla yeniden örgütlenmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda, 1959 yılında 7355 sayılı kanunla alanda araştırma yapmak üzere Sosyal Hizmet Enstitüsü kurulmuştur. Bunu takiben 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Refah Bakanlığının denetiminde Sosyal Hizmet Akademisinin açılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, 1963 yılında aynı bakanlığın bünyesinde uygulama amaçlı Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü de kurulmuştur (Kut, 2005).

Türkiye’de ilk bilimsel ve mesleki tıbbi sosyal hizmet uygulaması 1964 yılında MissBemmels idaresinde bir grup stajyer sosyal hizmet uzmanı ile Hacettepe Hastanesinde başlatılmıştır. Daha sonra sosyal hizmet alanına daha fazla sosyal hizmet uzmanı yetiştirmek üzere Hacettepe Üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine bağlı olarak 1967 yılında Sosyal Çalışma Bölümü açılmıştır. Yaklaşık yirmi yıllık bir sürecin sonunda, 1983 yılında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK)’nun kurulması ile birlikte sosyal hizmet eğitim/öğretimi yeni bir yapı içerisinde varlığını sürdürmüştür. Yasal bir düzenleme ile artık lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitim/öğretimi ‘*Sosyal Hizmetler Akademisi*’ ve ‘*Sosyal Çalışma Bölümü*’nün birleştirilmesi ile Hacettepe Üniversitesi

bünyesinde Sosyal Hizmetler Yüksekokulu çatısı altında devam etmiştir (Kut, 2005; Karataş ve Erkan, 2005). Türkiye’de lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi 1983 yılından 2003 yılına kadar tek okul olarak Hacettepe Üniversitesine bağlı olarak devam etmiştir. 2000’li yıllar ile birlikte Türkiye’de yeni sosyal hizmet bölümlerinin açılması yönünde siyasi-sosyo-kültürel bir ortam oluşmuştur (Alptekin, Topuz ve Zengin, 2014: 354).

Türkiye’de sosyal hizmet eğitim/öğretimi lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde verilmektedir. 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılı İtibari ile 193 Üniversitede eğitim/öğretim faaliyetinde aktif olarak devam eden sosyal hizmet bölüm sayısı Şekil 1’de yer almaktadır.

Uzun yıllar Türkiye’de sadece bir üniversitede tek bölüm olarak varlığını sürdüren sosyal hizmet; 2002 yılında Başkent Üniversitesinde ikinci bir bölüm olarak kurulmuş, daha sonra 2006 yılında üç üniversitede birden kurulması ile birlikte ilk defa farklı üniversitelerde sosyal hizmet bölümleri görünür olmaya başlamıştır. Özellikle 2012-2013 eğitim/öğretim yılında dokuz sosyal hizmet bölümü birden açılarak Türkiye’de sosyal hizmet bölüm sayısında ani bir artış göstermiştir. Hali hazırda açılması beklenen sosyal hizmet bölüm sayısı da 42’dir. Pasif durumda bulunan bu bölümlerin

Tablo 1: 2015-2016 Eğitim/Öğretim Yılı Sosyal Hizmet Bölüm Sayısı

Devlet Üniversitesi	Vakıf Üniversitesi	KKTC	Toplam
24	14	3	41

(Ösym Kılavuzu, 2015)

açılması ile birlikte Türkiye’de toplam 83 sosyal hizmet bölümü lisans düzeyinde eğitim/öğretim faaliyetinde bulunacaktır. Şekil 2’de sosyal hizmet bölümlerinin sayısının yıllara göre dağılımına yer verilmektedir.

Türkiye’de aktif durumda bulunan sosyal hizmet bölümlerinin fakülte/yüksekokul modellemesinde farklı bir yapılanmaya gidildiği görülmektedir. Sosyal hizmet bölümlerinin içerisinde yer aldığı fakülte/yüksekokul dağılımı aşağıda Şekil 3’de görülmektedir.

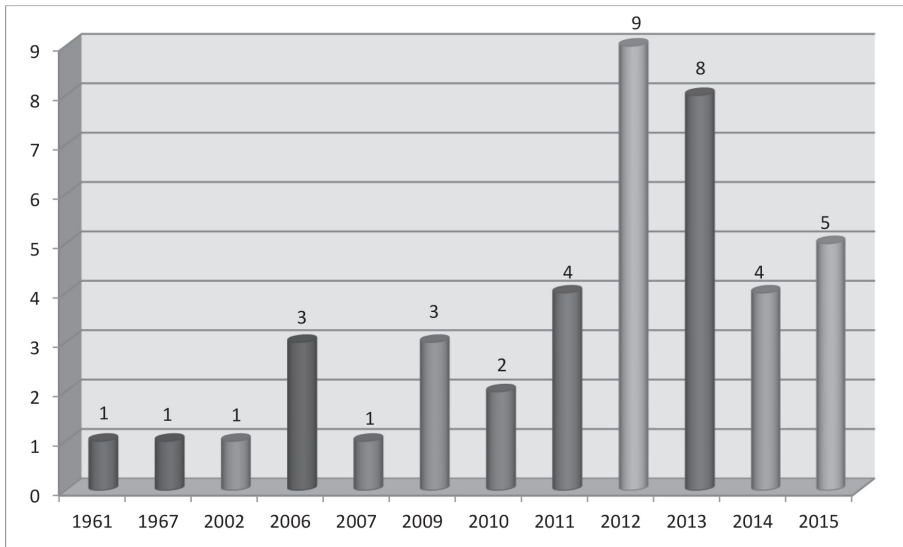
Aktif durumda bulunan toplam 41 Sosyal Hizmet Bölümü’nün öğretim üyesi profiline bakıldığında; sosyal hizmet bölümlerindeki öğretim üyelerinin %36’sı sosyal hizmet mezunu, %64’ü farklı bölümlerden mezun oldukları görülmektedir (Yök, 2016).

Toplam 14 üniversitede sosyal hizmet lisansüstü programının eğitim/öğretim faaliyetinde bulunduğu görülmektedir. Bu üniversitelerden sadece 6’sı sosyal hizmet anabilim dalı doktora programında eğitim/öğretim faaliyetinde bulunmaktadır.

Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretim Paradigması

Sosyal hizmet kendi tarihsel süreci içerisinde çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Bazı tanımlar sosyal hizmet uzmanının gerçekleştirdiği etkinlikleri, bazı tanımlar ise doğrudan sosyal hizmetin kendisini oluşturan bilgi-beceri-değer temeline vurgu yapmıştır. Thompson (2005) sosyal hizmeti en geniş anlamda insani yardımı temele alan bir

Şekil 1. Sosyal Hizmet Bölümlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: www.yok.gov.tr.

Tablo 2: Sosyal Hizmet Bölümlerinin Fakülte/Yüksekokul Dağılımı

FAKÜLTE/YÜKSEKOKUL	SOSYAL HİZMET BÖLÜM SAYISI
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	10
Sağlık Bilimleri Fakültesi	13
Sağlık Yüksekokulu	7
Fen Edebiyat/Edebiyat Fakültesi	5
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	1
Açıköğretim Fakültesi/Uzaktan Eğitim Fak.	2
Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi	1
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi	1
İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	1
TOPLAM	41

Kaynak: (ÖsymKlavuzu, 2015)

meslek olarak ele almış ve diğer insani yardım meslekleriyle ortak ve ayırıcı özellikleri üzerinden değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeye göre sosyal hizmet, tıpkı diğer insani yardım meslekleri gibi insancıl yaklaşıma dayanmakta, profesyonel bilgi temeline, beceri bütününe ve değerlere dayalı olarak uygulamalarını gerçekleştirmektedir. Dolayısıyla da gerçekleştirdiği etkinliklere karşı sorumluluk sahibidir. Bununla beraber sosyal hizmet, uygulamalarının sistematik olarak gerçekleştirilmesi gerekliliği ve genellikle sosyal refah sistemleri içerisinde sunulması açısından diğer insani yardım mesleklerinden ayrılmaktadır. Ayrıca sorun odaklı olması, bireyin ve toplumun iyiliği için gerçekleştirdiği uygulamaların birbiriyle çatışabilmesi, bakım ve kontrol arasında

denge kurmak durumunda olması, sosyal adalet ve insan haklarına birincil öncelik vermesi, sosyal hizmet mesleğini diğer insani yardım mesleklerinden ayıran diğer özellikler olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda Duyan (2010: 31) sosyal hizmeti, birçok beceriyi gerektiren ve bilimsel bilgiye dayalı olarak gerçekleştirilen bir eylem olarak tanımlamıştır.

IASSW ve IFSW (2014)'in uluslararası tanımına göre ise sosyal hizmet, "sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünlüşmeyi, insanların güçlendirilmesini ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir. Sosyal hizmet, sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkelerini merkeze alır. Sosyal hizmet teorileri, beşeri bilimler, sosyal bilimler ve yerel bilgi

**Tablo 3: Sosyal Hizmet Lisansüstü Eğitim/Öğretim Görünümü
(Yüksek Lisans ve Doktora)**

NO	ÜNİVERSİTE	Y. LİSANS Tezli - Tezsiz	DOKTORA
1	Hacettepe	√	√
2	Ankara	√	√
3	Selçuk	√	√
4	Yalova	√	√
5	Başkent	√	
6	Kocaeli	√	
7	Sakarya	√	
8	Yıldırım Beyazıt	√	√
9	Celal Bayar	√	
10	Üsküdar	√	
11	Bahçeşehir	√	
12	Cumhuriyet / Adıyaman	√	√
13	İstanbul	√	

Kaynak: (Ösym Kılavuzu, 2015)

ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarıyla mücadele etmek ve iyilik halini geliştirmek için insanlarla ve yapılarla çalışır. Sosyal hizmetin bu tanımı ulusal ve/veya bölgesel düzeylerde geliştirilebilir. Bu tanımdan yola çıkarak, Gray ve Lovat (2008: 160) sosyal hizmet eğitiminin hem kuram hem de uygulama eğitimine hem de kuram ve uygulamanın bütünleştirilmesi anlamında "praxis" anlayışına dayandığını söylemektedir. Ancak sosyal hizmetin uluslararası tanımının yapılmış olması, sosyal hizmetin nasıl olması

gerektiğine ilişkin toplumsal kabuller ya da sosyal politika tercihlerine bağlı olarak uygulama ve eğitimin farklılaşmayacağı anlamına gelmez. Örneğin; Payne (1997) sosyal hizmet uygulamasını şekillendiren üç farklı yaklaşım tanımlamıştır. Bu yaklaşımlar, sosyal hizmet eğitimi açısından da farklılıklara neden olabileceği dikkate alınarak, şu şekilde özetlenebilir:

1) Dönüşümsel-Terapötik (Reflexive-Therapeutic) yaklaşım: Sosyal hizmet uygulamasını oluşturan bu görüşün eleştirilen ve benimsenen

noktaları diğer iki yaklaşımın temelini oluşturmaktadır. Bu yaklaşıma göre sosyal hizmet, bireyin iyilik halini, kendini gerçekleştirmesini ve kendi yaşamı üzerinde güç sahibi olmasını sağlayacak potansiyeli ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Karşılıklı bir etkileşim sürecini vurguladığı için yansıtıcıdır (Payne, 1997). Bu yaklaşım sosyal hizmet eğitimi açısından, bir yandan eğitim amacını diğer yandan eğitim sürecinde öğrenci-egitici ilişkisinde karşılıklı etkileşimi ve öğrencinin potansiyelini ortaya çıkarmanın önemini göstermesi açısından önemlidir. Varoluşçu ve insancıl bir eğitim programını desteklemektedir.

2) Toplumcul (Collectivist) Yaklaşım:

Bu yaklaşım, bireyin dezavantajlı konumdaki mücadelelerinde güçlendirilmesinin, toplumsal dayanışma, karşılıklı destek ve işbirliği içerisinde gerçekleştirilebileceğini vurgular. Katılım ve tabandan başlayarak gerçekleştirilen örgütlenmeler, güçlendirmenin temelini oluşturur (Payne, 1997). Bu anlamda sosyal hizmet eğitimi sürecinde öğrenci katılımını, öğrenme ortamı ve ilişkilerinin, karşılıklı destek, dayanışma ve işbirliğine dayanması gerektiği düşüncesi (Beverley ve Worsley, 2007), bu yaklaşıma uygun düşmektedir. Ayrıca sınıf farklılıklarından kaynaklanan eşitsizliklerle mücadeleye yapılan vurgu, öğrenme ortamı açısından da dikkate alınması gereken bir boyut olmaktadır. Radikal, baskı-karşıtı ve güçlendirmeye dayalı bir eğitim programını desteklemektedir.

3) Bireysel- Reformist (Individualist-Reformist) Yaklaşım:

Bu yaklaşım bireylerin, bireysel ve toplumsal olarak kendilerini gerçekleştirebilmeleri için daha eşitlikçi koşulların yaratılmasını sağlamayı amaçlar. Ancak bu eşitlikçi

koşulların yaratılmasında daha çok bireysel değişime vurgu yaparak, köklü bir sosyal değişimi gerçekleştirmek gerektiğini görmezden gelir. Bu nedenle daha çok birey ve toplum arasındaki dengeye odaklanmıştır (Payne, 1997). Sosyal hizmet eğitimi açısından ise bu yaklaşım, öğrenme sürecinde uyum ve dengeyi değişim yaratmaktan daha ön planda tutan bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Görev-odaklı ve sistemyaklaşımına dayalı bir eğitim programını desteklemektedir. Bu üç yaklaşım birçok sosyal hizmet eğitim/öğretim programında bir arada kullanılmakla beraber, öncelik verilme düzeyleri açısından farklılaşmaktadır. Bu anlamda sosyal hizmet eğitiminin nasıl bir sosyo-ekonomik-politik ve kültürel bağlamda gerçekleştirildiği, eğitim biçimini ve içeriğini de farklılaştıracaktır. Ancak sosyal hizmetin bilgi-beceri-değer temeli, ele alındığı ülke koşullarından ve sosyal hizmetin dayandığı yaklaşımlardan etkilenerek şekillense de sosyal hizmet eğitim/öğretiminin etkili bir şekilde sunulması açısından genel bir çerçeveye sunmaktadır. Ancak sosyal hizmetin etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi öğrenme sürecini etkileyen birçok değişkene de bağlıdır. Örneğin öğrenme ortamının öğrencilerin ve eğiticinin öğrenme ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamadığı, eğiticinin hangi öğrenme kuramlarından yararlandığı ve üstlendiği rol, öğrenci-egitici ilişki ve etkileşiminin biçimi, öğrenmenin değerlendirilme kriterleri vb. gibi birçok değişken sosyal hizmet eğitiminin etkililiğini de belirleyecektir. Ayrıca uygulamadan gelen bilgi (practicewisdom) ile kuramı ve kurama dayalı uygulamayı belirli değerler üzerine oturtmak ciddi bir beceri eğitimi gerektirmekle beraber, hiç bitmeyen yaşam boyu

öğrenme sürecine açık olmayı da gerektirmektedir. Bu açıdan lisans sosyal hizmet eğitim/öğretimi dışında yaşam boyu öğrenmeyi destekleyen öğrenme olanaklarının yaratılması (meslek içi eğitim programları, sosyal hizmet uzmanlarının alan deneyimlerini sürekli paylaştığı mekanizmaların geliştirilmesi gibi) sosyal hizmetin odağında yer alır (Beverly ve Worsley, 2007: 6-8).

Sosyal hizmet eğitim/öğretimi; temel evrensel bilgi, beceri ve değer sistemi temelinde yükseköğretim çatısı altında başlayan, sistemli ve planlı bir şekilde devam eden, uygulamalı alan bilgisi, mezunların geri bildirimleri ile yerel/bölgesel/ulusal konuları kavrayan ve çözüm üreten, yaşam boyu öğrenme yaklaşımının içerisinde yer aldığı uzun soluklu bir süreçtir (CSWE, 2014). Bu değerler dizisi sosyal hizmet eğitim/öğretiminin belli bir sistem içerisinde uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Uluslararası düzeyde, sosyal hizmet alanında bilimsel ve mesleki birikimi geliştirmek, eğitim-öğretim düzenini oluşturmak, sosyal hizmet eğitim programlarını belirli ilkelere göre işlerlik kazandırmak günümüzde ancak akreditasyon uygulamaları ile mümkün görülmektedir. Akreditasyon aynı zamanda sosyal hizmet eğitim/öğretiminin verileceği kurumsal yapının akademik özerklik düzeyi, bilimsel, eğitsel ve mesleki çalışmaların temel ilkelerinin çerçevesini de belirler. Doğal olarak bu süreç; sosyal hizmet eğitim/öğretiminin kalitesi, öğrenci niteliği ile bu eğitim sürecinin sonunda mezun olan sosyal hizmet uzmanının niteliğini de arttıracaktır.

Sosyal hizmet açısından akreditasyon standartları; lisans, yüksek lisans ve doktora programları ile sosyal hizmet akademisyenlerinin bilimsel ve

akademik açıdan kalitesini, eğitim/öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü koşulların uluslararası uygunluk kriterleri ile hangi düzeyde uyumlu olduğunu gösteren bir belgelendirme sürecidir. Bu süreç aynı zamanda sosyal hizmet programlarının içerisinde yer aldığı yükseköğretim kurumları için de geçerlidir. Örneğin, sosyal hizmet eğitiminin yaygın olduğu ülkelerin başında gelen ABD’de 1950’li yılların başlarından itibaren sosyal hizmet eğitiminde akreditasyon sistemi geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi (Council on SocialWorkEducation – CSWE) sosyal hizmet eğitiminde lisans ve yüksek lisans düzeylerine ilişkin standartları belirleyerek sosyal hizmet programlarında eğitimin niteliğini geliştirmeye çalışmaktadır. Bugün Amerika’da akreditasyon sahibi sosyal hizmet lisans program sayısı 511, yüksek lisansta ise bu sayı 247’dir. CSWE, (2014) raporuna göre ABD’de akreditasyon belgesine sahip sosyal hizmet programlarının öğrenciler tarafından tercih edilme oranı diğer okullara göre daha fazladır. Ayrıca bu okullardan mezun olanların kurum ve şirketler tarafından daha fazla tercih edildiği de bilinmektedir. ABD’de akreditasyon uygulamalarının sonucunda sosyal hizmet öğrencileri, CSWE tarafından akredite edilmiş eğitim programlarında ulusal standartların neler olduğunu öğrenir. Böylece sosyal hizmetin etik ve değerlerin yanı sıra bireylerle, ailelerle, gruplarla, organizasyonlarla ve toplumla çalışırken her bir müracaatçı sisteminin problemlerini çözme ve değişim yaratma amacıyla eğitilirler. Bu öğrenciler genellikle mezuniyet sonrası istihdam edilmekte avantajlı konumdadır.

Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretiminde Akreditasyon Süreci Basamaklarına İlişkin Bir Model Çerçeve Önerisi

Sosyal hizmet bölümlerinin kalite güvence sistemine ve akreditasyon standartlarına entegre olabilmesi yönetsel olarak tüm faaliyetlerde etkinliğin ve yeterliliğin sağlanması ile mümkündür. Akreditasyon standartları bir sosyal hizmet programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda bulunması gerektiğinin çerçevesini belirler. Bu aynı zamanda uluslararası sosyal hizmet programlarının uygunluk kriterleridir. Ancak bu durum bir sosyal hizmet eğitim/öğretim faaliyetinde bulunan bir sosyal hizmet programı için farklı uygunluk kriterlerinin geliştirilemeyeceği anlamına gelmez. Her bir sosyal hizmet bölümü akreditasyon sürecini kendi yürütebilir, ancak belirlenecek olan akreditasyon standartlarının kabul edilebilir düzeyde olması gerekir.

Bir sosyal hizmet programının eğitim/öğretiminin nitelikli olabilmesi her şeyden önce sosyal hizmet mesleğine ihtiyaç duyan bireylerin, grupların, kurumların ve toplumların farklılaşan ihtiyaçlarını karşılaması ile sağlanabilir. Bu ise bilginin, çağdaş, sürekli yenilenen ve değişime açık olması ile mümkündür. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitim/öğretiminin bileşenlerinin ve hedeflere ulaşmada kullandığı yöntemlerin belirli aralıklarla gözden geçirildiği bir değerlendirmenin ülkemizdeki sosyal hizmet bölümleri açısından elzem olduğu söylenebilir. Ancak bunun şekli ve yöntemin nasıl uygulanacağı önem arz etmektedir.

Bu noktada ülkemizde sosyal hizmet programları açısından iki temel sorunun cevaplanması gerekmektedir.

- Akreditasyon Kurumunun (Otorite) Belirlenmesi: 'Otorite' Kim Olacak?
- Otoritenin Akredite Olma Süreci: Nasıl bir mekanizma kurulacak?

Bu sorunların cevaplanabilmesi için;

- Yetkili organların veya otoritenin açık olarak belirlenmesi,
- Görev ve yetkilerinin açık olarak tanımlanması,
- Sosyal hizmet programlarının akreditasyon standartlarının belirlenmesi gerekir.

Bu çalışmada daha önce de belirtildiği üzere, yükseköğretimde kalite güvencesi sistemi içerisinde akreditasyon en önemli araçlardan biri olarak değerlendirilir. Akreditasyon uygulamalarının sonucunda sosyal hizmet öğrencilerinin başarıları, mezun sayısı, iş bulabilen sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı alanlar ve kurumlardaki rol ve işlevlerinin ölçülebileceği ve değerlendirilebileceği bir sistemin kurulması ile sosyal hizmet eğitim/öğretimin kalitesinin artabileceği ve mevcut sorunların büyük ölçüde çözülebileceği öngörülmektedir.

Türkiye'de sosyal hizmet programlarının akreditasyon sürecini yürütecek olan Otorite'nin kim olacağı konusu bu noktada önemli bir sorundur. Son yıllardaki sosyal hizmet bölümlerinin sayısının hızla artması ve hemen hemen ülkemizin her bölgesinde bu bölümlerin yaygın bir şekilde eğitim/öğretim faaliyetlerini sürdürmesi nitelik tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Ayrıca bölgesel farklılıklar ve sosyal hizmet akademisyenlerinin sayısının yetersizliği bu bölümlerdeki eğitim/öğretim faaliyetlerinin nasıl ve kimler tarafından yürütüldüğü konusunda tartışmaları bir kat daha arttırmıştır.

Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinin bu genel görünümü göz önünde bulundurulduğunda akreditasyon çalışmalarının nasıl yürütüleceği konusu daha da önemli olmaktadır. Dolayısıyla ülkemizdeki sosyal hizmet bölümleri için tek bir akreditasyon uygulaması üzerinden bu süreci yürütmek oldukça güçtür. Bu noktada bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarından dolayı sosyal hizmet bölümleri için Otorite'nin belirlenmesi sürecinde tüm paydaşların (Öğrenci, Sosyal Hizmet Öğretim Üyesi, Sosyal Hizmet Okulları, YÖK, İlgili Kurum ve Kuruluşlar) beklentilerini karşılamak için esnek bir sistem yapısının oluşturulması önem arz etmektedir. Bu durum yalnızca sosyal hizmet bölümleri için değil aynı zamanda ülkemizdeki her bir yükseköğretim kurumu ve programlar için de geçerli bir durumdur.

Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından 23/07/2015 tarihli "Yükseköğretim Kalite Güvence Yönetmeliği"nin yürürlüğe girmesi ile üniversitelerde başlatılan kalite güvencesi çalışmalarının da bu bağlamda değerlendirilmesinin gerektiği düşünülmektedir. Çünkü kalite güvencesi sistemi ve akreditasyon çalışmalarının merkezîyetçi ve aşırı bürokratik bir yapı ile ülkemizdeki her bir yükseköğretim kurumunun mevcut yapısal ve niteliksel sorunları göz önünde bulundurulduğunda bu tür çalışmaların başarıya ulaşması pek mümkün görülmemektedir. Bu bağlamda bölgesel kalkınma ajansları gibi YÖK'ün koordinatörlüğünde Almanya'da uygulandığı gibi (ESG, 2005) bölgesel kalite güvencesi ve akreditasyon ajanslarının kurulması sorunun bir ölçüde çözülmesinde katkı sağlayabilir.

Sosyal hizmet bölümlerinde akreditasyon çalışmalarına başlamadan önce

süreçlerin fonksiyonel olarak; her süreç için izleme faaliyetlerinin, sorumlulukların ve yetkinliklerin net bir şekilde tanımlanmasıyla bu çalışmalar optimal düzeyde yürütülebilir. Bu çerçevede planlanmış bir sürecin sosyal hizmet bölümlerinde akreditasyon çalışmaları ile ulaşılmak istenen amaçlar aşağıda özetlenmiştir.

- Sosyal hizmet programlarında kalite güvence sistemini kurmak ve bölümlerin bağımsız bir ajans tarafından kalite düzeyini belgelemek,
- Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretim kalitesini geliştirmek ve sürekli iyileştirme yaklaşımını tüm süreçlerde kurmak,
- Sosyal hizmet eğitim/öğretim faaliyetlerine sistematik bir yaklaşımla tüm paydaşların (öğrenci, mezun, öğretim üyesi, kurumlar ve diğer paydaşlar) katılımını sağlamak.

Bu amaçlar doğrultusunda sosyal hizmet okullarında akreditasyon süreç baskınları şu şekilde sıralanabilir.

- Sosyal Hizmet eğitim/öğretimini değerlendirmeye imkan sağlayacak standartların belirlenmesi,
- Mevcut sosyal hizmet okullarının eğitim/öğretim faaliyetlerini, bağlı buldukları (fakülte, yüksekokul vs.) birimler ile nasıl çalıştıklarını açıklayan ve standartları karşılamada ne kadar başarılı olduklarını içeren bir öz değerlendirme,
- Öz değerlendirme raporunun ve diğer belgelerin incelenmesi (müfredat, öğretim üyesi profili, ders işleme metodları vs.) , öğrenci, öğretim üyesi ve ilgili birim yöneticileri

ile görüşmeler yapılması ve derslerin gözlemlenmesi,

- Otorite biriminin (akreditasyon kurumu) programın akreditasyonla ilgili standartları ne ölçüde karşıladığı hakkındaki değerlendirmeleri ve sosyal hizmet eğitim/öğretiminin akreditasyon durumu hakkındaki önerilerini içeren raporun hazırlanması,
- Otorite biriminin hazırlamış olduğu rapora ilişkin sosyal hizmet program yöneticileri ve programın bağlı olduğu fakülte/yüksekokul yöneticilerinin cevabı,
- Sürecin sonucunda akreditasyon kurumunun programın akredite durumuna ilişkin verdiği karar.

Yukarıda açıklanmaya çalışan sürecin başlıca işlem basamakları şu şekilde özetlenebilir;

- Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretim Politikası Standartlarının tespit edilmesi
- Türkiye'deki Mevcut Sosyal Hizmet Programının Öz değerlendirmesi,
- Dış değerlendirme ve akreditasyon kurumun ziyareti,
- İzleme; Sosyal Hizmet Okulu belirli bir süre yakın izlemeye alınır (monitoring)
- Akreditasyon kurumu tarafından kararın verilmesi,
- Periyodik gözden geçirme.

Bu açıklamalar ışığında ülkemizdeki aktif durumda olan ve açılması beklenen sosyal hizmet bölümleri için öneri niteliğinde akreditasyon standartlarının genel çerçevesine yönelik bir model aşağıda özetlenmiştir.

Sosyal Hizmet Bölümleri için Temel Akreditasyon Standartlar Çerçevesi

1. Sosyal Hizmet Öğrencilerine Yönelik Standartlar (Nasıl bir değişim öngörüyoruz?)
 - a. Öğrenci merkezli öğrenme/öğretme ve değerlendirme
 - b. Öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi, yönlendirilmesi ve izlenmesi
 - c. Sosyal Hizmet Öğrencilerinin eğitim/öğretim faaliyetlerinin bütün gerekliliklerini yerine getirmesi ve sağlanması,
2. Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretiminin Amaçlarına Yönelik Standartlar (Ne yapmaya çalışıyoruz?)
 - a. Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretiminin misyon ve hedefleri doğrultusunda amaçlar listesi oluşturma,
 - b. Sosyal Hizmet Programının amaçlarını sağlayacak bir eğitim/öğretim programı ve bu programı destekleyen süreçlerin oluşturulması,
 - c. Amaçların gerçekleştirildiğini gösteren sürekli bir ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulması,
 - d. Sosyal Hizmet Programının hedeflerine ulaşmada kullanılacak sürekli iyileşme süreçlerinin tanımlanması,
 - e. Sosyal Hizmet Programının sürekli bir iç ölçme ve değerlendirme sisteminin kurulması,
3. Sosyal Hizmet Program Çıktıları ve Değerlendirmeye Yönelik Standartlar (Hangi çıktılara ulaşmak istiyoruz?)
 - a. Sosyal Hizmet mesleki bilgilerinin uygulama alanına aktarabilme,

- b. Sosyal Hizmet mesleği için gerekli yaklaşım, yöntem ve modern araçları kullanabilme,
- c. Sosyal Hizmet mesleki uygulamalarında sorunları belirleme, tanımlama ve çözebilme,
- d. Sosyal Hizmet mesleki uygulamalarında çözümlerin evrensel niteliklere sahip olabilmesi,
- e. Sosyal Hizmet mesleki uygulamalarının etki analizlerini gerçekleştirebilme ve yorumlayabilme,
- f. Sosyal Hizmet mesleki ve etik sorumlulukları içselleştirebilme,
- g. Sosyal Hizmet uygulamalarında disiplinler arası takım çalışması yönetebilme,
- h. Sosyal Hizmet mezunlarına yönelik yaşam boyu öğrenme gereksinimlerini anlama ve öğrenmeyi sürdürebilme,
- i. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası sorunları kavrayabilme ve çözüm önerileri sunabilme,
4. Sosyal Hizmet Öğretim Kadrosunun Kalitesine Yönelik Standartlar (Sosyal Hizmet Öğretim Üyelerinin standartları nasıl olmalıdır?)
- a. Uluslararası geçerli bir dile yeteneğini okuyabilme, yazabilme, dinleyebilme ve yazabilme becerisi,
- b. Sosyal Hizmet müfredat tasarımı geliştirebilecek nitelikte olması,
- c. Ders programını etkili bir şekilde yürütebilme,
- d. Sosyal Hizmet öğrencilerine super-verse verebilme ve onların mesleki gelişmelerine katkıda bulunabilme,
- e. Sosyal Hizmet programlarını sürdürebilecek nitelikte ve sayıda olması,
- f. Öğretim üyelerinin programı değerlendirme ve geliştirme becerisine sahip olması,
- g. Uluslararası sosyal hizmet eğitim/öğretiminde güncel gelişmeleri ve uygulanan metotları takip edebilme becerisine sahip olması,
5. Altyapıya Yönelik Standartlar (Hangi koşullarda Sosyal Hizmet Eğitim/Öğretim gerçekleştirilmelidir?)
- a. Sosyal Hizmet eğitim/öğretim faaliyetlerinin gerçekleşeceği sınıfların nitelikleri ve öğrenci sayılarının programın amaçlarını sağlayacak düzeyde olması,
- b. Teknolojik altyapı, sosyal hizmet öğrenci ve öğretim üyelerinin programın amaçlarına uygun yeterlilikte olması,
- c. Sosyal Hizmet öğretim üyelerinin bilimsel çalışmalarını destekleyici alt yapı hizmetlerinin sağlanması
6. Sosyal Hizmet Programı Kriterleri (Özel ölçüt gerektiren alanlar nelerdir?)
- a. Sosyal Hizmet eğitim/öğretim faaliyetlerinin nitelikli bir düzeyde gerçekleşebilmesi için özel ölçütleri karşılıyor olması,
- b. Sosyal Hizmet alan uygulamaları için özel ölçütlerin belirlenmesi,
- c. Sosyal Hizmet Lisansüstü (yüksek-lisans) için yukarıda belirtilen standartlar da geçerlidir.
- d. Sosyal Hizmet Lisansüstü akredite-tasyon standartlarında ek olarak araştırma etkinliği planlanır.

SONUÇ

Uluslararası düzeyde sosyal hizmet eğitim/öğretiminde uygulanan standartlar, akreditasyon çalışmalarının temelini oluşturur. Bu standartlar; yerel, bölgesel ve ulusal ölçekte farklılık gösterebilir. Bunlar; sosyal hizmet bölümlerinin geliştirilmesi için planlanmış bir sistemde bir sosyal hizmet programının kabul edilebilir düzeyde olduğuna karar verilebilmesi için hangi öğelerin programda bulunması gerektiğini gösterir. Belirlenen bu standartlar; sosyal hizmet programının nitelikli sosyal hizmet uzmanı yetiştirmek için asgari düzeyde hangi özelliklere sahip olunması gerektiği sorusuna cevap verir. Bu standartlar; sosyal hizmet bilgi, beceri ve değer sisteminden bağımsız değildir. Aksine akreditasyon standartları, bu değerler dizisinin periyodik olarak şeffaf ve denetlenebilir bir mekanizma ile birey, grup ve toplumların değişen ihtiyaçlarına yönelik sürekli iyileştirme yaklaşımı çerçevesinde gözden geçirmesine olanak sağlar. Bu yönü ile sosyal hizmet ile akreditasyon uygulamaları birbiriyile benzer paradigmalara sahiptir.

Türkiye’de bölgesel gelişmişlik farklılıklarından dolayı farklı düzeylerde sosyal hizmet akreditasyon standart dizisi geliştirilebilir ve her bir sosyal hizmet bölümü akreditasyon sürecini kendi yönetebilir. Bu durum akreditasyon uygulamalarının doğasına uygundur. Ancak Türkiye’de sosyal hizmet eğitim/öğretiminin dağınık görünümü bu konuda Türkiye’ye özgü farklı yaklaşımların geliştirilmesine olanak sağlayabilir. Bir sosyal hizmet bölümünün akademik faaliyetlerinin kalite güvencesi içerisinde yürütülebilmesi her şeyden önce sosyal hizmet mesleğine ihtiyaç duyan bireylerin, grupların, kurumların,

organizasyonların ve toplumların farklılaşan ihtiyaçlarını karşılaması ile sağlanabilir. Dolayısıyla ülkemizde bölgesel farklılıklar göz önünde bulundurularak akreditasyon standartları geliştirilebilir.

Sosyal hizmet eğitim/öğretimin temel bileşenlerinin ve hedeflere ulaşmada kullandığı yöntemlerin belirli aralıklarla gözden geçirildiği bir sistemin kurulması Türkiye’deki sosyal hizmet programları için hayati bir öneme sahiptir. Günümüzde yükseköğretim programlarında bu amaçlara ulaşmada kullanılan araçların başında akreditasyon sistemi gelmektedir. Sosyal hizmet öğrencilerinin başarıları, mezun sayısı, sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı alanlar ve kurumlardaki rol ve işlevlerinin ölçülebileceği ve değerlendirilebileceği bir akreditasyon sistemi ile ülkemizde kabul edilebilir düzeyde uluslararası standartlara sahip sosyal hizmet bölümlerinin sayısının hızla artacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla akreditasyon uygulamaları yaygınlaşması ile Türkiye’de sosyal hizmet bölümlerinin mevcut sorunlarının çözülmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. C., *Güncel, U. (2007). "Yükseköğretimde Akreditasyon."*C. Can Aktan. Değişim Çağında Yükseköğretim. İzmir Yaşar Üniversitesi Yayını: İzmir.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2014). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde mevcut durum: tespitler, analizler ve öneriler. Sosyal hizmet sempozyumu 2013: Türkiye’de çocuğun refahı ve korunması: kapsayıcı bir yaklaşım arayışı, ss.353-366. Sempozyum Bildirileri (elektronik basım). Kocaeli.
- Beverley, A. ve Worsley, A. (2007). *Learning and Teaching Social Work Practice*, New York: Palgrave.

- CHEA. (2001). *Glossary of Key Terms in Quality Assurance and Accreditation*, Council for Higher Education Accreditation. Erişim: 26 Haziran 2016, http://www.chea.org/international/inter_glossary01.html.
- Council on Social Work Education (CSWE), '2014 Annual Statistics on Social Work Education in the United States'.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri*, Ankara: Aydınlar Matbaası.
- Gray, M. ve Lovat, T. (2008). 'Practical Mysticism, Habermas, and Social Work Praxis', *Journal of Social Work*, 8: 149.
- ENQA. (2007). *Standards and guidelines for quality assurance in the European higher education area*. Helsinki: ENQA.
- ENQA. (2008). *Quality procedures in the European higher education area and beyond: Second ENQA survey*. Helsinki: ENQA.
- European Consortium for Accreditation, 'Accreditation in the European Higher Education Area', 2005.
- Hamalainen, K., ve Jakku-Sihvonen, R. (2000). *More equality to the quality policy of education*. Helsinki: National Board of Education.
- Harvey, L., ve Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9-34.
- Karataş, K. ve Erkan, G. (2005). *Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi*. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar, ss. 112-133. Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd. Şti.
- Kut, S. (2005). *Türkiye'de sosyal hizmet mesleğinin eğitimi*. Ü. Onat (yayına hazırlayan). (İçinde) Sosyal hizmet sempozyumu 2002: sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar, ss. 9-13. Ankara: Aydınlar Matbaacılık Ltd. Şti.
- Küçükcan, T., ve Gür, B.S. (2009). *Türkiye'de yükseköğretim: Karşılaştırma- lı bir analiz*. Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı: Ankara.
- ÖSYS (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, (2015). ÖSYM (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi), Ankara. Erişim: 30.07.2015, <http://www.osym.gov.tr/belge/1-23560/2015-osym-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html>
- Özer, M. (2010). Yükseköğretimde kalite güvencesi üzerine. *Cumhuriyet Bilim Teknoloji* 1213/18.
- Özer, M., Gür, S.B., Küçükcan, T. (2011). *Kalite güvencesi: Türkiye yükseköğretimi için stratejik tercihler*. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi: Ankara.
- Payne, M. (1997). *Modern Social Work Theory*, Camplng: Mac Millan Press.
- Thompson, N. (2005). *Under standing Social Work*, New York: Palgrave.
- UNESCO. (2004). *Higher Education in a Globalized Society: UNESCO Education Position Paper*. Paris: UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001362/136247e.pdf>
- World Bank. (2008). *Turkey-Higher education policy study. Volume 1: Strategic directions for higher education in Turkey*. (Report No: 39674 – TU). Washington, DC: World Bank.
- www.yok.gov.tr. Erişim Tarihi: 16.06.2016